

versie 10012019

Protocol dyslexie

2019-2020

Vechtdal College
Ommen

Inhoudsopgave

Doel en uitgangspunten	2
Zorg en dyslexie binnen het samenwerkingsverband	2
Visie op ondersteuning	2
Doelgroep	3
Signalering en onderzoek	5
Leerjaar 1	5
<i>*Screening klas 1</i>	5
<i>*Onderzoek</i>	5
<i>*Interventie</i>	5
<i>*Extra gegevens opvragen</i>	6
Overige leerjaren	6
Begeleiding en ondersteuning	6
Specifieke begeleiding voor leerlingen met dyslexie	6
Wat we verwachten we van dyslectische leerlingen?	7
Wat verwachten we van de docent/ mentor?	7
Dyslexiepas	8
Een verkorte toets of extra tijd	8
Aangepaste beoordeling	8
Voorleessoftware	9
<i>*Kurzweil</i>	9
<i>*LEX- app</i>	9
Aanbod van kijk- en luistertoetsen	9
Voorleesondersteuning (school)boeken	9
De faciliteiten tijdens het schoolexamen en het centrale eindexamen	9
Communicatie met ouders	10
Adviezen voor thuis	10
Bronvermelding	11
Bijlage I: begeleidingsplan	12
Bijlage II: verklaring keuze aangepast programma	14

Protocol dyslexie

Doel en uitgangspunten

Vanuit het Vechtdal College Ommen wordt een protocol dyslexie geschreven als middel om onderstaande doelen te bereiken (Bekebrede, J., Cox, A., Henneman, K. & Krosse, H., 2013, p. 1-2)

- Dyslectische leerlingen kunnen die opleiding volgen waartoe ze op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn.
- Dyslectische leerlingen kunnen omgaan met hun dyslexie.
- Dyslectische leerlingen vergroten hun functionele lees- en schrijfvaardigheid, zo nodig met hulpmiddelen.

Om bovenstaande doelen te bereiken zijn vier uitgangspunten noodzakelijk:

- o de leerling staat centraal;
- o geïntegreerde aanpak (afstemming docenten, zorgspecialisten, directie, leerling, ouders en school);
- o de ondersteuning vindt indien nodig gedurende de hele schoolloopbaan plaats;
- o de ondersteuning gaat uit van wat werkt bij de leerling en wat een zo groot mogelijk effect heeft.

Zorg en dyslexie binnen het samenwerkingsverband

Dyslexieondersteuning valt voor het samenwerkingsverband onder de breedte ondersteuning van de school. Het behoort tot de basiszorg. Het samenwerkingsverband gaat ervan uit dat iedere school binnen het samenwerkingsverband kan omgaan met verschillen in de klas, met leerlingen met extra onderwijsbehoeften, handelingsgericht kan werken en dus ook voldoende steun kan bieden aan leerlingen met dyslexie.

Visie op ondersteuning

Aandacht voor de menselijke maat sluit nauw aan op de visie achter passend onderwijs, namelijk dat alle kinderen een zo passend mogelijke plek in het onderwijs verdienen. Onderwijs dat leerlingen uitdaagt en uitgaat van hun mogelijkheden en rekening houdt met hun beperking. De opleiding zonder extra hulp volgen is niet voor elke leerling weggelegd. Bij de aanmelding wordt daarom gekeken welke ondersteuning voor een leerling nodig is om de opleiding met succes te kunnen doorlopen en of het Vechtdal College in staat is om aan de hulpvraag van de leerling te voldoen. Wij stellen ons als doel om de leerling op een zo hoog mogelijk cognitief niveau te laten uitstromen, rekening houdend met de sociaal emotionele ontwikkeling. Het leveren van maatwerk

gebeurt door - het ontwikkelen van steeds meer onderwijs op maat - het buiten leren in te zetten - aandacht en zorg voor de individuele leerling centraal te stellen - een goede samenwerking tussen medewerkers, ouders en leerling op te bouwen - een gezonde leeromgeving voor leerlingen te creëren - rekening te houden met de mogelijkheden en de beperkingen van een leerling (schoolondersteuningsprofiel 2017-2018).

Doelgroep

Het protocol is gericht op leerlingen met dyslexie (de leerling die in het bezit is van een officiële dyslexieverklaring) en leerlingen met vermoedens van dyslexie. Een definitie van dyslexie, zoals deze gehanteerd wordt door de Stichting Dyslexie Nederland (2008):

'Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau.'

Als een leerling dyslectisch is, wordt doorgaans de diagnose dyslexie al in het primair onderwijs gesteld. Toch komt het voor dat leerlingen pas in het voortgezet onderwijs, als ze veel talen en teksten moeten verwerken, symptomen van dyslexie vertonen zoals: aantoonbare grote achterstand op technisch lezen en/ of spellen, gebrek aan nauwkeurigheid en/of snelheid daarbij en/of tekort aan automatisering. Op het voortgezet onderwijs worden de problemen soms groter vanwege:

- o het volgen van meerdere vreemde talen
- o meerdere talen op één dag
- o toetsen van verschillende talen op dezelfde dag

Deze leerlingen bereiken dan de grenzen van hun compensatiemogelijkheden. In de literatuur varieert het percentage dyslectische leerlingen tussen de drie en vijf procent.

Voor de diagnose dyslexie wordt een ondergrens van een totaal IQ van 70 gehanteerd. Onder deze grens kan niet meer gesproken worden van dyslexie, maar kunnen de achterstanden op leergebied verklaard worden door de lage verstandelijke vermogens. Dyslexie kan samengaan met andere stoornissen: andere leerstoornissen (bijvoorbeeld dyscalculie), motorische stoornissen (bijvoorbeeld dyspraxie), specifieke spraak-/ taalstoornissen, zintuigelijke stoornissen (bijvoorbeeld visuele of auditieve handicaps) of gedragsstoornissen (bijvoorbeeld ADHD). Dit wordt ook wel comorbiditeit genoemd (Bekebrede, J., Cox, A., Henneman, K. & Krosse, H., 2013, p. 22).

Kenmerken van dyslectische leerlingen (Bekebrede, Cox, Henneman & Krosse, 2013, p.24-27):

Bij moderne vreemde talen

- laag leestempo en veel fouten tijdens het lezen
- bezig zijn met technisch lezen en daardoor minder aandacht voor tekstbegrip
- veel spelfouten en traag schrijven
- moeilijk verschillen horen tussen klanken in woorden
- moeite met het omzetten van (onbekende) klanken in letters
- problemen met de uitspraak
- problemen met het automatiseren van woorden

Bij exacte vakken

- laag leestempo en veel fouten tijdens het lezen
- langzamere informatieverwerking
- problemen met het automatiseren van tekens, symbolen en begrippen
- moeite met het volgen van instructie en gelijktijdig aantekeningen maken.

Bij zaakvakken

- bezig zijn met technisch lezen en daardoor minder aandacht voor tekstbegrip
- veel spelfouten en traag schrijven
- automatiseren van namen, plaatsen en jaartallen (losse gegevens zonder samenhang) gaat moeizaam
- moeite met het volgen van instructie en gelijktijdig aantekeningen maken

Leerlingen met dyslexie ondervinden ook vaak indirecte gevolgen van hun dyslexie: spanningen, faalangst, verlies van zelfvertrouwen, een problematische schoolloopbaan en onbegrip van derden.

Beschermende (protectieve) factoren (Henneman, Kleijnen & Smits, p. 23)

- ontwikkelen en toepassen van compensatiestrategieën (lees-, luister- en spellingstrategieën)
- ontwikkelen en toepassen van metacognitieve vaardigheden
- functioneel inzetten van compenserende software en hulpmiddelen
- creatief zijn in het bedenken van 'ezelsbruggetjes' en 'reminders'
- doorzettingsvermogen
- goed zelfbeeld
- goede gespreks- en onderhandelvaardigheden

Signalering en onderzoek

Leerjaar 1

Screening klas 1

In leerjaar 1 worden de leerlingen die vanuit de basisschool met een vermoeden van dyslexie binnenkomen gescreend. Dit vermoeden moet op het aanmeldingsformulier zijn aangekruist. Aan de start van het schooljaar worden er signaleringstoetsen afgenomen: het zinnendictee *Het wonderlijke weer* (Signaleringsinstrument Protocol Voortgezet Onderwijs, herziende versie augustus 2015), de stilleestoets *Hoe gevaarlijk is een tekenbeet?* (Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs, 2013, p.216- 222), EMT A (Brus & Voeten, 1973), Klepel A (Van den Bos, Lutje Spelberg, Scheepstra & De Vries, 1994) en PI- einddictee. De screening wordt afgenomen tijdens een gezamenlijk PGP- uur door de dyslexiecoach. De screening wordt nagekeken en de gegevens worden verwerkt. Deze leerlingen worden besproken met de orthopedagoog van het Samenwerkingsverband Noordoost Overijssel. Naar aanleiding van deze bespreking kunnen er vier acties ingezet worden: onderzoek, interventie, extra gegevens opvragen of we ondernemen verder geen actie.

Onderzoek

De leerlingen die bij de zwakste 10% scoren en voldoende hulp hebben gehad om de hardnekkigheid aan te kunnen tonen, krijgen direct een onderzoek naar aanleiding van de screening. Het onderzoek wordt uitgevoerd door één van de orthopedagogen van het Samenwerkingsverband Noordoost Overijssel.

Interventie

De leerlingen die zwak scoren en onvoldoende hulp hebben gehad om de hardnekkigheid aan te kunnen tonen, worden uitgenodigd voor begeleiding en krijgen een begeleidingstraject aangeboden. Het begeleidingstraject moet in samenwerking met Expertisecentrum Hardenberg voldoen aan onderstaande punten:

- o een traject van **15-20 weken**, de schoolvakanties niet meegerekend;
- o **enkele malen per week**, ten minste 60 minuten, verdeeld over tenminste drie oefenmomenten;
- o **geprotocolleerde begeleiding**: de dyslexiecoach maakt en evalueert doelen op maat voor de leerling op technisch lezen en/of spelling.
- o **geïntegreerde aanpak**: er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de actuele leerstof van de leerling.
- o De leerling oefent tenminste één keer per week samen met de dyslexiecoach. De overige momenten (tenminste 2 overige momenten) worden thuis uitgevoerd onder

supervisie van ouder(s)/verzorger(s). De activiteiten worden bijgehouden middels een handtekening van ouders(s)/ verzorger(s) op het werk dat de leerling thuis maakt.

De dyslexiecoach stelt een begeleidingsplan op (bijlage I). Dit plan wordt ondertekend door ouder(s)/ verzorger(s). Afhankelijk van de resultaten van de screening kan de dyslexiecoach in samenspraak met de orthopedagoog alsnog voor een dyslexieonderzoek besluiten.

Extra gegevens opvragen

Het is mogelijk dat het dossier van een leerling incompleet is. De ontbrekende gegevens worden opgevraagd bij de basisschool en/of ouders. Te denken valt aan: LVS- gegevens (gehele basisschoolperiode), handelingsplannen/ groepsplannen (gehele basisschoolperiode) en eventueel overige informatie die van belang is (bijvoorbeeld verslag logopedist of eerder onderzoek).

Overige leerjaren

Wanneer een docent vermoeden heeft van lees- en spellingproblemen bespreekt hij/zij dit met mededocenten. Indien dit wordt herkend door meerdere docenten dient de mentor een zorgaanvraag in bij de zorgcoördinator. De zorgcoördinator stuurt de zorgaanvraag door naar de dyslexiecoach. De dyslexiecoach analyseert het dossier en beslist of er een vooronderzoek wordt ingezet. Mogelijke vervolgstappen: onderzoek, interventie en/of extra gegevens opvragen of we ondernemen verder geen actie.

Begeleiding en ondersteuning

Specifieke begeleiding voor leerlingen met dyslexie

Alle nieuw aangemelde leerlingen met een dyslexieverklaring krijgen drie maal een dyslexie begeleidingsles. De onderwerpen die aan bod komen tijdens deze lessen zijn:

- Kennismaking dyslexiecoach
- Bespreken dyslexiepas
- Leerstrategieën
- WRTS woorden leren
- Uitleg hulpmiddelen
- Instructie Kurzweil/ LEX- app

Tijdens deze lessen maken de leerlingen kennis met andere leerlingen met dyslexie. Tijdens de eerste les worden ervaringen uitgewisseld, krijgen leerlingen een dyslexiepas en wordt het boekje "Letters op de snelweg" doorgenomen. Tijdens de tweede les krijgen

de leerlingen informatie over leerstrategieën. Tijdens de derde les krijgen leerlingen uitleg over het gebruik van het programma Kurzweil en de LEX- app en gaan hiermee oefenen.

Wat verwachten we van dyslectische leerlingen?

(gebaseerd Protocol dyslexie voortgezet onderwijs. Handreiking voor directie, middenmanagement en docenten, 2013)

De leerling:

- zet de aangeleerde compensatiestrategieën in.
- zorgt voor goede aantekeningen: eventueel kopiëren van een klasgenoot.
- vraagt indien nodig hulp.
- zet bij tegenvallende resultaten compenserende software of hulpmiddelen in.
- vraagt of een leesbeurt mag worden voorbereid.
- schrijft een **D** boven proefwerk of so.
- faciliteitenkaart tijdens toetsing op de hoek van de tafel leggen.
- plant het werk.
- besteedt aan een moeilijk vak iedere dag 10 minuten.
- neemt kleine stapjes.
- maakt gebruik van www.wrts.nl bij het leren van woordjes en zet daarbij de auditieve ondersteuning in.

Wat verwachten we van de docent/mentor?

(gebaseerd Protocol dyslexie voortgezet onderwijs. Handreiking voor directie, middenmanagement en docenten, 2013)

De docent/mentor:

- houdt regelmatig een gesprek met de leerling. Wat gaat goed? Welke problemen doen zich voor?
- analyseert met de leerling de wijze van werken en biedt waar nodig handreikingen die tot veranderingen kunnen leiden.
- bespreekt en analyseert de resultaten van de toetsen.
- stimuleert de leerling tot het inzetten van compenserende software of hulpmiddelen
- zorgt voor het aanleveren van toetsen in lettertype Arial 12 en regelafstand 1,15
- levert de toetsen desgewenst digitaal aan.

Dyslexiepas

Om ervoor te zorgen dat afspraken voor de leerling met dyslexie en de docent helder en duidelijk zijn, maken we gebruik van een dyslexiepas. Alle leerlingen die met een dyslexieverklaring instromen, krijgen bij binnenkomst een dyslexiepas. De toegestane aanpassingen bij toetsen en examen zijn een logisch vervolg van een onderwijstraject.

Op de dyslexiepas staat onderstaande faciliteiten beschreven:

- Extra tijd voor toetsen (20%)
- In overleg met docent mondeling overhoren
- Docent houdt rekening met dyslexie- fouten, afhankelijk van de toets zal dit worden bepaald
- Gebruik van laptop tijdens de les
- Kurzweil thuis/ op school
- (De iPad mag op school opgeladen worden)

In zeer uitzonderlijke gevallen komt de leerling in aanmerking voor een aanpassing in het lesprogramma of een vrijstelling van een tweede moderne taal. Dit gaat altijd in overleg met teamleider, zorgcoördinator en dyslexiecoach.

Een verkorte toets of extra tijd

Leerlingen met dyslexie hebben problemen met informatieverwerking waardoor ze meer tijd nodig hebben. We streven naar toetsen van maximaal 35 minuten zodat een dyslectische leerling 20 % extra tijd kan krijgen en in hetzelfde lesuur de toets af krijgt óf we korten toetsen voor dyslectische leerlingen in met minder vragen/opdrachten.

Aangepaste beoordeling

Wanneer spelling en zwakke formuleringen geen onderdeel van de toets zijn, mag dit de beoordeling niet beïnvloeden. Als spelling en/of formulering wél onderdeel van de leerstof is, moet de beoordeling of becijfering van spelfouten worden aangepast. De docent houdt hierbij rekening met specifieke dyslexie- fouten, afhankelijk van de toets zal dit worden bepaald. In de (voor)examenklassen gelden voor de beoordeling van spelling dezelfde regels als bij leerlingen zonder dyslexie. Er is dus geen sprake van een verminderde aftrek voor dyslectische leerlingen of het niet meetellen van 'typische dyslexiefouten'. Dit geldt voor het schoolexamen en centraal examen.

Voorleessoftware

Alle leerlingen met een dyslexieverklaring mogen gebruik maken van de voorleessoftware Kurzweil en LEX- app.

Kurzweil

Bij digitale toetsing wordt gebruik gemaakt van internetvrije laptops van school, de zogenaamde toets laptops. De leerlingen kunnen een toets laptop lenen bij het loket, zodat de toets in de klas gemaakt kan worden.

LEX- app

- Gratis app
- Makkelijk en mobiel gesproken schoolboeken (DAISY- boeken) beluisteren met smartphone of tablet.
- De leerling kan meelesen in zijn/ haar schoolboek.
- DAISY- boeken kunnen besteld worden bij Dedicon Educatief.
- De bestelde boeken kunnen in de app gedownload worden, zodat je tijdens het afspelen niet afhankelijk bent van draadloos netwerk.
- Leerlingen hebben toestemming om tijdens de les gebruik te maken van de LEX- app.

Aanbod van kijk- en luistertoetsen

Indien beschikbaar krijgen leerlingen met dyslexie bij kijk- en luistertoetsen de zogenaamde 'dyslectische versie' aangeboden.

Voorleesondersteuning (school)boeken

- Alle leerlingen die op school werken met Kurzweil kunnen beschikken over een gratis door school verstrekte thuisversie.
- Ouder(s)/ verzorger(s) hebben de mogelijkheid om (audio)boeken aan te schaffen via www.dedicon.nl (hiervoor is een dyslexieverklaring vereist) voor Kurzweil of LEX- app.
- Audio- versies van leesboeken zijn verkrijgbaar via www.passendlezen.nl of www.dedicon.nl

De faciliteiten tijdens het schoolexamen en het centrale eindexamen

De gangbare aanpassingen voor dyslectische leerlingen zijn verklanking (voorlezen van teksten) en extra tijd (maximaal een half uur). Kurzweil mag alleen bij het examen ingezet worden als de leerling er gedurende een langere periode (minimaal een half jaar) mee gewerkt heeft op school en/of thuis. Ouder(s)/ verzorger(s) krijgen bericht als ze de leerlingen hiervoor aan kunnen melden bij de examencommissie. Bij het VMBO worden digitale examens afgenomen, waarbij verklanking mogelijk is.

Communicatie met ouders

De ouders en school zijn samen verantwoordelijk voor de schoolloopbaan van de leerling. Een goede samenwerking tussen school en ouders vinden wij erg belangrijk met daarin waardering voor elkaars deskundigheid. Als een leerling in de loop van de schoolloopbaan een ondersteuningsvraag heeft, die de basisondersteuning van de school overstijgt, worden ouders nauwgezet betrokken. Het is belangrijk ouders te informeren maar ook vinden wij het belangrijk dat ouders meepraten, meedenken en meebeslissen (schoolondersteuningsprofiel 2017- 2018).

In september worden de ouders van nieuw aangemelde leerlingen met dyslexie uitgenodigd voor een ouderavond. Tijdens deze ouderavond wordt kort het begrip dyslexie toegelicht. Verder wordt ingegaan op de faciliteiten die de school kan bieden. Daarnaast worden de ouders bewust gemaakt van hun eigen rol bij de dyslexiebegeleiding van hun kind. Tijdens deze ouderavonden hebben ouders dikwijls vragen die betrekking hebben op hun eigen kind. Deze ouders hebben de mogelijkheid voor een gesprek op school. Tijdens dit gesprek wordt ingegaan op de persoonlijke problematiek van de leerling. Samen met de ouders gaan we op zoek naar oplossingen. Bij het vaststellen van onderwijsbehoeften is de constructieve communicatie (Pameijer & Van Beukering, 2016), dat wil zeggen de gespreksvoering met leerling, collega's en ouders, een onmisbare vaardigheid.

Adviezen voor ouder(s)/ verzorger(s)

- Complimenten geven
- Laat uw kind ruim op tijd beginnen en maak samen een planning.
- Deel de stof op in kleine stukjes
- Laat uw kind belangrijke woorden onderstrepen als hij/zij leest.
- Laat uw kind samenvattingen maken
- Overhoren
- Extra oefenen met uw kind (herhalen)
- Stimuleer om regelmatig te lezen en te schrijven. Bijvoorbeeld iedere dag 10 minuten.
- Uw kind helpen met lezen. Ervoor zorgen dat uw kind lezen leuk gaat (blijft) vinden.

Bronvermelding

Bekebrede, J., Cox, A., De Krosse, H. & Henneman, K. (2013). *Protocol dyslexie voortgezet onderwijs. Handreiking voor directie, middenmanagement en docenten*. Masterplan Dyslexie, 2013.

Brus, B.T. & Voeten, M.J. (1973). *Een- Minuut- Test*. Nijmegen: Berkhout.

Henneman, K., Kleijnen, R. & Smits, A. (2004). *Protocol dyslexie voortgezet onderwijs. Deel 1- achtergronden, beleid en implementatie*. KPC- groep, 2004.

Pameijer, N. (2016) *Ouderbetrokkenheid en constructieve communicatie - 1*
Geraadpleegd op 28-03-2018, van <https://wij-leren.nl/ouderbetrokkenheid-hgw-constructieve-communicatie-1.php>

Schoolondersteuningsprofiel 2017-2018, Vechtdal College Ommen.

Stichting Dyslexie Nederland (2008). *Dyslexie. Diagnose en behandeling van dyslexie*.
Brochure van de
Stichting Dyslexie Nederland. Geheel herziene versie. (zie voor een digitale versie:
www.stichtingdyslexienederland.nl).

Van den Bos, K.P., Lutje Spelberg, H.C., Scheepstra, A.J.M. & De Vries, J. (1994). *De Klepel. Vorm A en B. Een test voor de leesvaardigheid van pseudowoorden. Verantwoording, handleiding, diagnostiek en behandeling*. Nijmegen: Berkhout.

Bijlage I

Begeleidingsplan

Naam		Vakgebied:
Klas		
Mentor		
Zorgcoördinator		
Begeleider		
Periode		
Datum opstellen		

Probleem-omschrijving:	
-------------------------------	--

Doel:	
--------------	--

De interventie moet in samenwerking met Expertisecentrum Hardenberg voldoen aan onderstaande punten:

- een traject van **15-20 weken**, de schoolvakanties niet meegerekend;
- **enkele malen per week**, ten minste 60 minuten, verdeeld over tenminste drie oefenmomenten;
- **geprotocolleerde begeleiding**: de dyslexiecoach maakt en evalueert doelen op maat voor de leerling op technisch lezen en/of spelling.
- **geïntegreerde aanpak**: er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de actuele leerstof van de leerling.
- De leerling oefent tenminste één keer per week samen met de dyslexiecoach. De overige momenten (tenminste 2 overige momenten) worden thuis uitgevoerd onder supervisie van ouder(s)/ verzorger(s). De activiteiten worden bijgehouden middels een handtekening van ouder(s)/ verzorger(s) op het werk van de leerling.

Plan van aanpak:	
-------------------------	--

Materialen:	Organisatie:	Wie:

Evaluatie	Hoe/met wie:
Datum:	

<p>Gezien/besproken met ouder(s) d.d. datum (Telefonisch besproken) data:</p>	<p>Handtekening ouders:</p> <p>Handtekening school:</p>
--	--

Bijlage II

Verklaring Keuze aangepast programma

Hierbij verklaart (naam leerling):.....,

dat hij/zij kiest voor een aangepast programma voor de hieronder genoemde moderne vreemde taal. De leerling komt hiervoor in aanmerking op basis van zijn officieel vastgestelde dyslexie in combinatie met zijn prestaties voor de betreffende moderne vreemde taal. De leerling heeft een begeleidingstraject gevolgd gedurende tenminste 6 maanden. De resultaten voor de betreffende taal zijn niet significant verbeterd. Daarom is in overleg met de teamleider, zorgcoördinator en dyslexiecoach besloten, dat de leerling een aangepast programma zal volgen voor de betreffende taal (zie bijlage). De leerling en de ouders zijn op de hoogte gebracht van en gaan akkoord met de gevolgen van deze keuze.

Deze gevolgen zijn:

- de leerling kan in de toekomst de betreffende moderne vreemde taal niet kiezen bij de keuze voor zijn profiel.
- het cijfer dat de leerling behaalt op de betreffende moderne vreemde taal zal anders worden geïnterpreteerd en anders worden gewogen bij de overgang naar het volgende leerjaar.

Het aangepast programma geldt voor het volgende vak: Duits/ Frans¹

Datum:.....

Datum:

Naam ouder/ verzorger:

Handtekening teamleider:

.....

.....

Handtekening ouder/ verzorger:

.....

Handtekening leerling:

.....

(2 exemplaren door de ouders te ondertekenen en 1 te retourneren aan school)

¹ Doorhalen wat niet van toepassing is